

TALLINN

Cardillac

14. mai

Paul Hindermithi ooper „Cardillac“, mille esmaettekannet toimus 1926. a Fritz Buschi juhtimisel Dresdenis, ei olnud algul publikumagnet ja seda leiab veel tänapäevalgi mängukavadest harva. Sellel on oma põhjus. Selles ei ole romantilisi kõlapilte nagu Puccinil või Wagneril. Juba orkestri suhteliselt väike koosseis on isepäiselt struktureeritud: vähe keelpilli-, kuid palju vaskpuhkpillimängijaid väga valjult mängimas. Partituuri ei ole lihtne ei mängida ega ka lavastada. Helilooja, üks saksa moodsa muusika rajajatest, on omavahel seganud erinevaid stiile. Säilinud on traditsioonilised elemendid, nagu aaria, duett, ansambel, fugaato, variatsioon, kaanon. Lauljate jaoks on raske, et orkestreering arvestab vaevu lauluhälte ja tekstiga. Seetõttu mõjub see sageli ekspressionistlikult teravana. Mahe jazzilaadne osa koos saksofonisoologa jätab publikule puhkehetki, mis ei kesta siiski kaua. Pealtvaatajat tuleb ärgitada juurdunud tavaid unustama, end uuele avama. Seda ei saada aga niisama kingitusena, vaid see tuleb saavutada teatud pingutusega. Kes sellega hakkama saab, võidab sellisest ooperiõhtust kasu. Seda enam, et nalja ja ironiat ei ole päris välja jäetud. Siinkohal võib mõelda Furtwängleri sõnadele: „Igal nähtusel on oma põhjus; muidu neid polekski. Kunagi ei oleks tekkinud atonaalset muusikat, kui selles poleks midagi, mis vastaks tänapäeva inimesele.“

Tallinna ooperimaja on julgusega vastu võtnud väljakutse tuua lavale ooper kullassepp Cardillacist, kes ei suuda ühestki oma meistriteosest lahti öelda ja igaühe mõrvab, kes neist mõne ostab, ning on esimese, pooleteist tunni pikkuse versiooni õnnestunud lavastusega toime tulnud. Lavastaja **Vilppu Kiljunen** esitles kriminaalset ooperit väga otsekoheselt. Lavapilt (**Kimmo Viskari**) on kõigepealt kriiskavpunane, koor (**Elmo Tiisvald**) kui ärritunud rahvahulk halisemas. Lauljate-esinejate kostüümid põhinesid fantaasiaküllase Pariisi moel 17. sajandist, mil Hindemith oma teose komponeeris.

Rollid esitati igati jõuliselt. **Rauno Elp** andis Cardillaci edasi oma läbilöögivõimelise baritoniga. Muljetavaldavalt õnnestus tema aaria teise vaatuse lõpus, kus tuleb märgata, et see mees nagu sõitlane iga rakuga oma elust ripub enda kunstiteoste küljes nii, et tal ei jää enam muud üle kui surmata. **Jyrki Anttila** laulis oma särava tenoriga ohvitseri, bassilaulja **Mart Laur** kullakaupmehe, tenor **Sergiu Saplacan** kavaleri, **Pavlo Balakin** kõrge bassiga politseijuhi rolli. Samuti oli **Tamara Gallo**'l (Cardillaci tütar) ja **Heli Veskusel** sopranihältega olemas võime ja konditsioon, et täita hiigelsuured ootused laval. Hääled on sageli instrumentaalselt juhitud ja need põimitakse soolohältega orkestrist.

Dirigent **Vello Pähn** säilitas pidevalt ülevaate ja hoidis ooperiorkestri suveräänselt ja rangelt kontrolli all. Ta suutis kunstiteoses kõik niiviisi ühtsetesse raamidesse viia, et lauljad ei saanud haiget ja orkester andis siiski soovitud dünaamika – igatahes peaaegu; sest Pähni korral oli natuke kalduvust liigse pühendumuse ohule, mis aga siiski vaevu negatiivselt mõjus. Eriti mainimisväärt on, et teksti mõistetavus oli küllaltki rahuldav. Publik kiitis kunstnike pöörast kogutulemust väljateenitud aplausiga ja lahkus lõpus saalist üpriski järelemõtlevalt.

G. Helbig